

Daša Galogaža-Primorac

O BITNOJ SLABOSTI NAŠEGA DRUŠTVA: VLADAVINA PRAVA I DRŽAVNA UPRAVA

U pozivu za sudjelovanje na skupu izražena je želja da se zadrži širok raspon tema i rasprava, koje odgovaraju današnjem trenutku Hrvatske. Polazim od toga da danas u Hrvatskoj pravni sustav ne funkcionira, da ne postoji vladavina prava, nego vladavina ljudi. Na okruglom stolu u Akademiji, akademik Pusić rekao je, valjda zbog utjehe, da je Francuska na problemu pravnosti uprave radila sto godina dok nije priviknula i državne službenike i građane na zakonitost u upravnom postupanju. Rekao je i to da možemo kritizirati ono što kod nas ne valja i nastojati to zamijeniti boljim, ali da faktor vremena ne možemo u potpunosti zamijeniti intenzitetom angažmana.

Ovdje bih željela reći upravo o tom intenzitetu angažmana i što bi u tome trebao biti apsolutni prioritet, ne isključujući pritom druge angažmane, o kojima je riječ. Odmah moram reći da, po mom mišljenju, u ovom trenutku angažman Hrvatske treba intenzivirati – u području odgovornosti u upravi – i zaoštriti to do usijanja, odmah i danas.

Na okruglom stolu u Akademiji suci Upravnog suda govorili su o kvaliteti upravnog postupanja prema iskustvima tog suda i dali su prijedloge za unapređenje. Upozorili su, uz navođenje niza primjera, da se ostvarivanje pravne države i vladavine prava, kada je riječ o neposrednoj primjeni materijalnog prava iz raznih područja, ne dovodi u pitanje zbog nepostojanja pravila upravnog postupka, nego, ponajprije, zbog nepoštivanja i kršenja postojećih pravila postupka. Dali su kratak

osvrtno na upravno sudstvo i iznijeli razloge zbog kojih je porastao broj upravnih sporova. U odnosu na potrebu mijenjanja postojećeg organizacijskoga modela sudskoga nadzora izrazili su mišljenje da unatoč moći organizacijskog oblika, ako se i pogodi najbolji, to samo po sebi ne rješava pitanje efikasne i pravodobne zaštite građana i drugih subjekata od nezakonitoga rada donositelja upravnih akata niti jamči ostvarivanje pravne države i vladavine prava. Iznijeli su alarmantan podatak da je, na primjer, u 2005. godini poništeno 55% upravnih akata jednog središnjega tijela državne uprave, a u desetogodišnjem razdoblju, od 1996. do 2005., prihvaćeno je 44% tužbi. Koliko se sjećam, prije 1990. broj uvažavajućih predmeta iznosio je 12 ili 13%. Izrazili su mišljenje da se, u okviru postojećih propisa, treba zaoštriti pitanje odgovornosti u slučajevima namjernoga kršenja propisa ili iz krajnje nepažnje.

Iznijet ću vam jedan, po mom mišljenju, takav slučaj.

Na Korčuli je jedna bogata Amerikanka dala silne novce za renoviranje palače Arneri. Izdana je građevinska dozvola, radovi su počeli i znatno napredovali. Međutim, suvlasnici zgrade nisu sudjelovali u postupku izdavanja građevinske dozvole pa su zatražili obnovu postupka. U prvom stupnju, bez nekih ozbiljnih razloga, to im pravo nije priznato, a niti nakon danih uputa u poništavajućem drugostupanjskom rješenju, koje su dane u skladu s obilnom praksom Upravnog suda za takve slučajeve. Šest godina vodi se taj nerazuman postupak. Na kraju, Grad Korčula podnio je tužbu Upravnom sudu. Sve je vođeno tako da je Amerikanka odustala od daljnjeg slanja novca, gradnja je stala, u spisu se gomilaju papiri i u Sudu zaostaci.

Uvjeravam vas da bi pozivanjem na odgovornost u takvim slučajevima, u upravnim tijelima, bez dodatne edukacije, naglo poraslo poznavanje načela upravnog postupka i upravne i sudske prakse, smanjila bi se korupcija i umanjila bahatost političara. Za sada sustavnog nadzora doista nema.

Primijećeno je to i u izvješću SIGMA-e, to jest da primjenu novoga zakona ili propisa javna uprava rijetko nadzire ili to uopće ne čini. Zapravo da ne postoji javna svijest da je praćenje nužno, kako bi se omogućilo kreiranje sveobuhvatnih javnih politika i njihova

pravodobna primjena. Ništa o tome, iako od prvorazredne važnosti, nije sadržano ni u Strategiji reforme državne uprave. Ne čini mi se da se »Konkretne aktivnosti«, kako su prikazane u Strategiji, barem dotiču tog pitanja, što, po mom mišljenju, također pokazuje da istinske političke volje za uspostavom vladavine prava zapravo nema. Slažem se stoga, s izraženim mišljenjem, da hrvatska državna uprava nema kapaciteta samu sebe reformirati, zbog svoje političke ovisnosti i »poslušničkog« mentaliteta. Daleko smo od nepolitizirane uprave, takve koja će pravna pitanja razrješavati isključivo primjenom prava. Daleko smo od normativne djelatnosti, koja će voditi računa o cjelovitosti pravnog sustava. Na primjer:

- Pitanje legalizacije kata u Importane galeriji pravno je pitanje, a kat je legaliziran bez ijednog pravnog obrazloženja, s čime su se složile i neke osviještene stranke. Kako možemo znati da Zovko nije dao neke novce?
- Pitanje gradnje crkve u Travnom, navodno u parku. Da li se radi o parku, pravno je pitanje, kao i uopće pitanje lokacije. Ovdje su se pobunili građani, građanske udruge simulirale su gradnju okolo po parkovima, a ministar Banac, nadležan za provođenje zakona, sav ozaren slikao se po novinama s pobunjenim građanima. Otkud znamo da gradnja nije dopuštena mimo zakona, dogovorom politike i Crkve?
- Jednoj majci odbijen je zahtjev za priznanje nekog prava za teško hendikepirano dijete. Odbijena je na dvije instance, bez ikakva obrazloženja. Nakon tužbe i pozivanja na povredu gotovo čitavoga ZUP-a, pozvana je u Ministarstvo i zamoljena da odustane od tužbe i pravo će joj biti priznato. Tako je i bilo. Otkud znamo da je i trebalo biti?

I tako dalje, i tako dalje.

Europa traži reforme – no one moraju polaziti od današnjeg trenutka Hrvatske.